

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Vilhelm Thomsen (f.1842)

Citation: Brandes, Georg: "Vilhelm Thomsen (f.1842)", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 518. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes02tom-shoot-workid57863/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

VILHELM THOMSEN

(1894)

I et af Husene paa den Side af Gammeltorv, der er Vestergades Forlængelse, boede i de første Aar af Tredserne Vilhelm Thomsen med sine to Søstre og sin Broder Carl, den nu bekendte Maler, i sin Moders Hjem, et hyggeligt og vel sammenstemt Hjem, tarveligt udstyret, men stilfærdigt og fint, søgt ikke blot af Sønnernes Venner, men af Fremmede; thi allerede da tyede alle Finner, der opholdt sig i Kjøbenhavn, til Vilhelm Thomsen som til den, der ypperst af alle Udlændinge forstod og talte deres Sprog. Den nu afdøde, dengang endnu uberømte, Billedhugger Takanen opholdt sig længere Tid i Huset.

Moderen var lidt skrøbelig og svag af Helbred, Døtrene elskværdige og stille, Sønnen blide og smukke unge Mænd. Overhovedet havde hele Familien noget Fornemt. Bedstefaderen var en smuk, gammel Mand med snehvidt Haar og regelmæssige Træk, der opnaaede en Alder af nogle og firsindstyve Aar uden at svækkes. Et udmærket smukt Par, man jævnlig traf i Huset, og i hvis Hjem vi alle tilbragte lykkelige Timer, var den tidligere Governør for de dansk-vestindiske Øer Geheimeraad Schlegel og hans Frue, Vilhelm Thomsens Tante, Søren Kierkegaards Ungdomsforlovede.

Som den ældste Søn, af hvis Evner der allerede gik Ry og hvis Væsens Alvor og næsten kvindelige Blighed tiltrak Mange, var Vilhelm Thomsen den lille Familjes Hoved, og som faderløs modnedes han forholdsvis tidligt til Mand. Han var dog ingenlunde tungsindig eller synderligt alvorligere end sine Aar, snarere frejdig og paa en rolig Maade arbejdsom.

Som en Yngling paa 21 Aar saa han fortrøstningsfuldt ud i Verden; hans Øjne havde megen Glans, og hans lille Overskæg groede smukt og kækt. Man kunde ikke være mere tilbageholden og mindre forfængelig end han; end ikke ærgerrig var han; han vadede taus i den Beundring, vi Andre nærrede for hans sproglige Indsigt. Vi var stolte af ham. Han havde endnu i sin Skoletid i Jylland undervist en lille spansk Dreng paa Spansk i Portugisisk — eller var det en portugisisk Dreng paa Portugisisk i Spansk? Han læste sig i Sovn ved at studere ætiopiske Dialekter. Der gik Sagn om ham.

Han arbejdede uden Anstrengelse og uden Afbrydelse. Ingen Nydelseslyst adspredte ham, ingen Lidenskab sinkede ham. Aldrig jog han efter Noget; Alt groede i ham. Han grublede vistnok meget og sammenlignede længe, før han naaede et Resultat; men det tog sig ud, som voksede Tankerne i hans Sind med planteagtig Sikkerhed.

Vi var en lille Kres af unge Mænd, som hyppigt kom sammen, læste og drøftede Adskilligt i Forening. De mest fremragende i Kresen var Frederik Nutzhorn, Jens Paludan-Müller, Jul. Lange, Vilh. Thomsen, Troels Lund. De to første døde unge.

Hos Nutzhorns Forældre samlede vi ikke sjældent. De boede i Store Kongensgade og førte et yderst gæstfrit Hus. De havde en lille Have. Der var voksne Sønner og Døtre; alle disses Venner søgte til Huset, og der kom nu og da i den første Halvdel af Tredserne ogsaa enkelte Berømtheder som Bjørnstjerne Bjørnson, for hvem en af de nu afdøde Sønner nærrede et Sværmeri. Hvor var Bjørnson vred, Dagen efter at Plougs Vers over Thormander havde staaet i *Fædrelandet*. Det begyndte med Ordene «De Store gaa bort; snart vorder det lyst». «De Store gaa bort! hvad vil det sige?» udraabte Bjørnson, «det fornærmer mig ved hele sin Tankegang.»

Levende husker jeg Nutzhorns 29-aarige Fødselsdag, som var Frederik VII's Dødsdag. Vi kom alle for at bringe vor Lykønskning og alle i den samme trykkede Stemning; thi alle følte, at Kongens Død indvarslede onde Dage for Danmark.

Vilhelm Thomsen flyttede hen til Borchs Kollegium, hvor han boede i en temmelig lang Række Aar. Gemzøe, der vist nu er Rektor i Jylland, var hans Nabo og stadige Omgangsven. Men overhovedet blev han meget plaget og forstyrret af Besøg. Jeg véd idetmindste den, der kom hver Dag Aaret rundt, snart lystig

og fuld af gale Indfald som en Shakespearesk Clown, hyppigere saa tungsindig og trængende til Trøst, at kun Vilhelm Thomsens signende Haand kunde mane Mismodets Magter fra ham. Det stille Sproggeni var en Dulmer, en Beroliger, en Fredsstifter, klar og tavs som han var.

Det er et Under, at han fik saa meget udrettet, som han gjorde, da andre Mennesker saaledes tog hans Tid i Beslag. Men det var, som behøvede han ikke Tid til sit Arbejde.

Han søgte Kundskab overalt, hvor den var ham tilgængelig, tog f. Eks. Timer i Russisk hos den russiske Præsts Frue o. s. v. Paa Sprogstudiets Vegne foretog han i disse Ungdomsaar ikke faa Rejser. Først til Finland i Aaret 1867, saa, efter at have taget Doctorgraden, i Aarene 1869—70 til Prag, Wien, Italien og Frankrig. Han nød allevegne Naturen, fandt sig med Lethed i Rejselivets smaa Savn, blev formelig praktisk, lærte tilgavns de fremmede Sprog, talte dem flydende og kendte deres Hemmeligheder bedre end de Indfødte, vandt sig endelig allevegne Venner, finske og tschechiske Venner med underlige Navne, italienske og franske Venner, hvis Navne var berømte. Han fik efterhaanden et ganske overordenligt Greb paa at rejse med Udbytte; hans Beskedenhed udelukkede ikke Lethed til at gøre Bekendtskaber; hans Blidhed var bleven til en vis blid Fasthed; hans stille Væsen var nu et Udtryk for Sikkerhed; han var i sin Jævnhed alle Forhold voksen og ved ligeligt Lune.

I April 1870 traf jeg sammen med ham i Paris, glad ved at træffe ham paa fremmed Grund og kunne se ham daglig. Jeg glemmer aldrig vort Mødes første Dag; det var Gensynsglæde. I min store Stue i Hotel Violet fortalte vi hinanden et Par Timer i Træk alt det i den sidste Tid Oplevede — jeg maa frygte for at have været den, der talte mest — saa holdt vi stor Frokostovre paa den anden Seinebred med Spejlæg, Koteletter, Chablis og Kaffe, Luksus for os dengang, et Gudemaaltid. Fra da af spiste vi daglig vor Middagsmad sammen.

Vilhelm Thomsen boede i Rue Casimir Delavigne, Hotel St. Sulpice, et lille gammelt Hus, hvor der var fuldt op af franske Advokater og Præster tilbords. Advokaterne var larmende og Præsterne dumme. Med adskillige af dem omgikkes vi udelukkende for at øve os i Fransk og foretog mangfoldige Udflugter med dem til forskellige Punkter i Omegnen af Paris som Saint-Germain, Sèvres, St. Cloud, Montmorency, Longjumeau o. s. v.

Jeg mindes en Middag i Longjumeau, hvor en skikkelig men enfoldig Præst ivrede mod Luther og rasede mod Ligbrænding, der vilde umuliggøre Legemernes Opstandelse.

Aftenen efter vort Gensyn — det var den 12te April — saa vi begge første Gang Sarah Bernhardt. Blandt mine Optegnelser disse Ord: «Igaar med Vilhelm Thomsen i *Odéon* og saa *L'autre* af George Sand, et poetisk Stykke med dyb og sand Moral og særdeles godt spillet især for den unge Elskerindes Vedkommende, en ung Pige ved Navn Bernhardt, der synes mig at have fuldt saa stort et Talent som nogen af de unge Damer, jeg tidligere har set paa *Français*.»

Den gamle Philarète Chasles, der som Bibliotekar ved Mazarinbiblioteket havde sin Embedsbolig i *Institut de France*, modtog der med stor Gæstfrihed alle Fremmede, der havde Anbefaling til ham. Det var en Verden broget som Noahs Ark. Der kom Spaniere, Italiener, Russere, Nordamerikanere, Damer fra Jerusalem og Negere fra Haiti. Fattedes det sorte Element, sagde Chasles undskyldende: *Nous n'avons pas de noir aujourd'hui*. Damerne fra Jerusalem hakkede paa Renan, paastod, at han aldrig kunde komme op om Morgenen, saaledes havde forsovet sig en Morgen, da han skulde sejle rundt om Genesareth Sø, og istedenfor havde udført sin Naturbeskrivelse efter hvad den enes Mand fortalte ham; dog havde han romantiseret Skildringen dygtigt. Negerne var begejstrede Frihedsmænd og vilde gerne læse deres Vers højt for Chasles. Men paa dette Omraade var Kappestriden stærk. Særligt var der en halvgammel Dama, Fru Isole, der altid kom med sine Vers i Haanden i det Haab at faa Husets Herre til at skrive en Artikel om sig.

Jeg indførte Vilhelm Thomsen der i Huset: han behagede meget og havde sin Morskab af at komme der. Bl. A. havde han rig Lejlighed til at more sig over Chasles's naive etymologiske Forsøg. Uden videnskabeligt Grundlag fandt den gamle Herre alle mulige Ords Afledning. «Naar jeg kører paa Jerubane med min Søsterdatter», sagde han en Dag, «saa forslaar vi Tiden med at udfinde Etymologier». I Begyndelsen kritiserede Thomsen beskedent disse Forsøg: senere opgav han det.

Philarète Chasles var trods denne Svaghed en morsom gammel Mand, der engang havde været Frankrig en nyttig Mand ved tidligere end nogen Anden at udbrede Kundskab til det ældre og det moderne Englands Forhold og Literatur. Han var jo født i England. Nu

var han overfladisk, holdt stadig glimrende og stærkt applauderede, men tomme Foredrag ved *Collège de France* og kunde med Dags Varsel holde Foredrag om hvadsomhelst, f. Eks. paa det blotte Grundlag af, hvad hans fremmede Gæster fortalte ham om deres Landes Literatur. Iøvrigt var han aandfuld, satirisk, vittig, en levende Skandalkrønike, fuld af Anekdoter, og en udmærket Stilist. Hans da endnu uudgivne Levned er en af det nyere Frænkriigs bedste skrevne Bøger. Han havde jo kendt Alle, Fru Récamier og Benjamin Constant, Guizot og Michelet, Dumas og Sainte-Beuve, Cousin og Villemain, Balzac og Mérimée. Han havde været tilstede ved den Middag, da Musset og George Sand blev forestillede for hinanden.

Hans Niece, Fru Schulz, førte Hus for ham, hun og hendes smukke halvvoksne Datter, den overgivne Frøken Nanni, var Husets Damer. Undertiden indbød Chasles os til sit Landsted i Meudon, hvor vi holdt Aftensmaaltid i Haven under aaben Himmel, hørte den Gamle fortælle, unge Provençalere og Parisere disputere, Frk. Nanni pludre.

I Maj 1870 vandt Vilhelm Thomsen for sin Disputats den af Boppsstiftelsen i Berlin udsatte Pris for Aarets bedste Arbejde paa den sammenlignende Sprogvidenskabs Omraade.

Thomsen hørte flittigt Forelæsninger i Paris og oplevede en Dag som Tilhører et pudsigt Æventyr. Han hørte bl. Andre Professoren i Tamulisk, en Indfødt, der naturligvis kunde sit Sprog, men ellers ikke stak dybt som Videnskabsmand. Thomsen blev, skønt han ikke havde hørt Kursus'et fra Begyndelsen af, men først kom til i det andet Halvaar, hurtigt den bedste Elev ved denne Afdeling af *L'école orientaliste*.

Nu bønfuldt Tamuleren ham en Dag om følgende Tjeneste: Thomsen skulde underkaste sig Eksamen hos ham, han vilde nemlig svært gerne stadse med denne gode Elev; han havde ellers kun to tilbage, og de var temmelig uduelige. For at faa Thomsen til at gaa ind paa hans Forslag erklærede han sig endog villig til mod Reglementet at afholde Eksamen en Maaned for tidligt; saa vilde den finde Sted, medens Thomsen endnu opholdt sig i Paris, og denne kunde da altid sætte paa sine Visiitkort *ancien élève de l'école orientaliste*. I sin Godmodighed gik den udmærkede Elev tilsidst ind derpaa. Nogle Dage derefter kaldte Tamuleren ham saa ud til sig og opgav ham til

Overflød Alt hvad han vilde spørge ham om. Selvfølgelig bestod Vilhelm Thomsen Eksamen med Glans.

Da vi skilles, forsynede Thomsen mig med fortræffejlge Anbefalinger til Italien. Saaledes skylder jeg ham Bekendtskabet med den udmærkede gamle Garibaldiner, Professor Dall' Ongaro i Florens, Digter og Kunstforsker, i hvis Hus man traf al Inteligens i Florens og Siena.

Medens jeg fortsatte min Rejse og drog en usikker Skæbne i Møde, vendte Vilhelm Thomsen hjem til Kjøbenhavn for at tage blivende Ophold der. Han blev hurtigt knyttet til Universitetet, følte fast Grund under sine Fødder og fortsatte sit aldrig afbrudte Arbejde med den metodiske Sikkerhed, der er en Grundegenskab hos ham, og som paa hans Omraade vistnok har gjort ham omtrent ufejlbar. Han har i den sidste Tid havt den dobbelte Tilfredsstillelse at modtage Vidnesbyrd om levende Paaskønnelse fra sine Læringes Side og at gøre en stor iøjnefaldende Opdagelse, der har skaffet ham Navnkundighed ogsaa udenfor sine Kaldsfællers Kres.

